لە یادی (٧٥) ەمین رۆژی جیهانیی مافەکانی مر□ق. ر□زا شوان

لەژێر دروشمی “کەرامەت و ژیان و دادپەروەری بۆ هەمووان”

رۆژی یەکەشەمە (١٠/ دێسەمبەر / ٢٠٢٣) یادی (٧٥) ەمینی راگەیاندنی جاڕنامەی گەردوونی مافەکانی مر□ق د□کرێتەوە. بۆ بە بیرهێنانەوە و زیندووکردنەوە و بەرزڕاگرتنی ئەم یادە، لە زۆربەی وڵاتانی جیهاندا، ئاهەنگی شایستە سازدەکرێت و جەخت لەسەر جێبەجێکردنی مادەکانی جاڕنامەکە دەکرێتەوە. ماوەی (٧٥) ساڵە، ئاواتە سەرەکییەکانی جاڕنامەکە بریتی بووە، لە چەسپاندنی ئازادییە بن□□تییەکان و یەکسانی و دادپەروەری لە کۆمەڵگاکانی جیهاندا.

(٧٥) ساڵ لەمەوەبەر، کە هێشتا جیهان بۆنی چڕودوکەڵی خۆڵەمێشی لاشەی سووتاوی بە ملیۆنان قوربانی جەنگی جیهانیی دووەم بن□ب□ نەببوو. بۆ رەواندنەوەی ترس و گەڕانەوەی هیوا و ئومیدی ژیانێکی نوێ بۆ مر□ق، ب□ دەستکەوتێکی ستانداردی هاوبەش بۆ هەموو گەلانی جیهان بەبێ جیاوازی، کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان، لە رۆژی (١٠/ دێسەمبەر/ ١٩٤٨) لە پاریسی پایتەختی فەرەنسا، گەڵاڵەی هەر (٣٠) مادەکەی جاڕنامەی مافەکانی مر□قی پەسەندکرد. لە کۆی (٥٨) دەوڵەتی ئەندام (٥٠) دەوڵەت، کە هەرچوار دەوڵەتە داگیرکەرەکەی کوردستانیش لە ریزبەندییان دایە. جاڕنامەکەیان واژۆکرد. (٨) دەوڵەتیش دەنگیان نەدا. لە دوای ساڵی (١٩٥١) کیشەوە، چووە بواری جێبەجێکردنەوە. ئەم جاڕنامەیە یەکەم بەڵگەنامەی یاسایی بوو، کە مافە بن□□تیی□کانی مر□قی دیاریکرد. هەنگاوێکی گەورە و پڕ لە بایەخ بوو، بۆ پاراستنی ماف و کەرامەت و شکۆمەندییەکانی مر□ق. ب□بێ گویدانە رەگەز، تەمەن، رەچەڵەکی نەتەوەیی، رەنگی پێست، ئایین، زمان، یا هەر پێگەیەکی تر. هەمووان وەکو مر□ق ی□کسانن.

لەناو جاڕنامەی مافەکانی مر□قدا (٣٠) مافی سەرەتایی مر□ق ه□یە. ئەم مافانەش بەو ئازادییە سەرەتاییانە پێناسە دەکرێن، کە هی هەموو مر□ق□کانن. ئەو مافانە دەگرێتەوە کە گرنگی بە یەکسانی و

کەرامەت و دادپەروەری و ڕێزگرتن و سەربەخۆیی دەدەن.
مافەکانی مرۆڤ، کۆمەڵێک بنچینەن یا ڕێسای ڕەوشتین، کە لەسەر پێوانەی ئاکاریی مرۆڤەکان سازکراون و هەڵچنراون. بە گوێرەی یاسای ناوخۆیی و نێودەوڵەتی پارێزگارییان لێ دەکرێن. مافی ڕەوای هەموو مرۆڤێکن و شیاوی دەستکاری نین.
مافەکانی مرۆڤ، لە دیدی مافە سروشتییەکانی مرۆڤەوە سەرچاوەی گرتووە. وەکو بەشێک لە یاسای سروشت کە دەڵێت: مافەکانی مرۆڤ، پێدراوێکی سروشتین و پەیوەستن بە بوونی مرۆڤەوە. هەر لە سەرەتای لەدایکبوونییەوە تا ئەو ڕۆژەی ماڵئاوایی لە ژیان دەکات. لەسەر ئەم بنچینەیە مافەکانی مرۆڤ داڕێژراون.
لە مادەی یەکەمی جاڕنامەی جیهانیی مافەکانی مرۆڤدا، دەڵێت:"هەموو مرۆڤەکان بە ئازادی لەدایک دەبن و لە کەرامەت و مافدا یەکسانن".
لە ئێستادا، پەیڕەویکردن و ڕێزگرتن لە مافەکانی مرۆڤ، بوونەتە ئەو پێوانەیەی، کە گەشەکردن و پێشکەوتنی وڵاتانیان پێ دەپێورێت.
جاڕنامەی گەردوونی مافەکانی مرۆڤ، لە (٣٠) مادەدا خۆی دەبینێتەوە. مافەکانی مرۆڤی لە رووی، ئازادی و سیاسی و مەدەنی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و یاسایی و کولتوورییەوە ڕێکخستووە.
ئەمەش چەند نموونەیەکن لە مافەکانی مرۆڤ:
() [illegible]. () پێویستە بەبێ تاوان هەژماربکرێیت تا تاوانباریت دەسەلمێنرێت.
() [illegible]. () مافی کارکردن هەیە و ئازادیت لە کارکردندا.
() [illegible]. () نابێت ئەشکەنجە بدرێیت مامەڵەیەکی دڕندانە و نانامرۆڤایەتیت لەگەڵدا بکەن یا سووکایەتیت پێبکەن و سزابدرێیت. ناشبێت بەبێ هۆ بە ئارەزوو بتگرن و بەندبکەن.
() [illegible]. () مافی وەرگرتی ڕەگەزنامەت هەیە. مافی پەنابەرێتیت هەیە لە هەر وڵاتێکدا بێت.
() [illegible]. () مافی بەشداریکردنت لە بەڕێوەبردنی وڵاتدا هەیە.
لە بەشێکی تری جاڕنامەی مافەکانی مرۆڤ، ژن و پیاوی یەکسان کردوون

کە پەیوەستە بە ڕەزامەندی ژن و پیاو هاوسەرگیری بکەن. ئەمانە و چەندین مافی ترت هەیە.
بەداخەوە لە ئەمڕۆدا، لە سایەی رژێمە دیاکتۆری و ستەمکاری و ڕەگەزپەرستەکاندا، کە بە شێوەیەکی سیستماکی مافەکانی مرۆق پێشێل دەکەن. کەسانێکی زۆر بە هۆی جیاوزیی نەتەوەیی و ئایینی و مەزهەبی و جیاوازی لە بیروڕادا، بوونەتە قوربانی.
لە کاتێکدا ئەو وڵاتانەی ئەم پێشێلکارییانە دەکەن، ئەندامن لە نەتەوە یەکگرتووەکان و جاڕنامەی جیهانیی مافەکانی مرۆڤیان واژۆکردوون. گەلی کوردمان لە سایەی چوار دەوڵەتی داگیرکەری کوردستان، چوار دەوڵەتی دڕندە و ڕەگەزپەرستدا، زۆرترین قوربانیمان داوە و دەدەین، زۆرترین نەهامەتی و چەوسانەوە و ئازارمان چەشتووە. کە تا ئەمڕۆش درێژەیان هەیە. بە داخەوە جارێک لە جارانیش، نە نەتەوە یەکگرتووەکان و نە ڕێکخراوەکانی مافەکانی مرۆق، بە توندی سەرکۆنە و شەرمەزاری ئەو وڵاتە داگیرکەرەکانی کوردستانیان نەکرد، دەرهەق بەو تاوانە قێزەوەنانەی لەگەڵ کوردمان کراون و دەکرێن، کە تاوانی جەنگی نیودەوڵەتین و تاوانی دژ بە مرۆڤایەتین.
ڕۆژانەش بە ئاشکرا، پێشێلی مافەکانی منداڵان و ژنان دەکرێن. دیاردەی توندوتیژی دژی ژنان و منداڵان، یەکێکە لە شێوازە بەربڵاوەکانی پێشێلکاری مافەکانی مرۆق لە جیهاندا. هەشتا پیاوسالاری و زاڵبوون کاڵنەبوونەتەوە. بەپێی ئاماری نەتەوە یەکگرتووەکان (٧٠٠) ملیۆن کچان و ژنان لە جیهاندا، بە زۆری هاوسەرگیریان پێکردوون و بە ئارەزوو و ڕەزامەندیی خۆیان شوویان نەکردووە. زیاتر لە (٣٥٠) ملیۆن منداڵ و هەرزەکاریش لە جیهاندا، لە خوێندن دابڕاون و کاردەکەن، یا چەکیان پێهەڵگرتوون و خراونەتە بەرەکانی جەنگەوە. هەموو ئەمانە پێشێلکردنی جاڕنامەی مافەکانی مرۆڤن و دەچنە خانەی تاوانەوە.
شایەنی باسیشە پارێزەر و چالاکوان کورد، خاتوو (نەرگز محەمەدی) داکۆکیکەر لە مافەکانی مرۆق و لە ئازادی و لە یەکسانی. خاونی خەڵاتی (نۆبڵ بۆ ئاشتی) بۆ ئەمساڵ (٢٠٢٣) کە لە ئێستادا لە لایەن رژێمی کۆماری سێدارەی ئیسلامییەوە، بە تۆمەتی هەڵبەستراوی پڕوپاگەندەکردن دژی ئێران، لە (زیندانی ئێڤین)ی بەدناودا لە تاران، لە ژووری تاکەکەسیدا زیندانی کراوە، ڕۆژانە بە شێوەیەکی زۆر دڕندانە، ئازار و ئەشکەنجەی جەستەیی و دەروونیی دەدەن، ماوەیەکە مانی گرتووە. گەرچی

سەرۆکی ئەمریکا جۆ بایدن و چەندین ڕێکخراوی مافەکانی مرۆڤ و داکۆکیکەر لە ئازادی، داوایان لە ئێران کرد، کە نەرگز محەمەدی ئازاد بکەن. بەڵام دیکتاتۆرە دڕندەکانی ئێران، گوێ بە هیچ داوایەک نادەن. نەرگز محەمەدی لە نامەیەکی نهییدا کە بە دەستی کچەکەی و کوڕەکەی گەیشتوون لە ستۆکهۆڵم. دەڵێت:"داکۆکی لە ئازادی و یەکسانی دەکەم، تەنانەت ئەگەر نرخیان گیانیشم بێت" دەشڵێت زۆر بیریی کیانای کچم و عەلی کوڕم دەکەم.
نیاز وایە، لە یادی رۆژی جیهانیی جاڕنامەی مافەکانی مرۆڤ، لە رۆژی یەکشەمە (١٠/ دێسەمبەر/ ٢٠٢٣) لە رێوڕەسم و ئاهەنگەکدا، لە شاری (ئۆسڵۆ) ی پایتەختی نەرویج، خەڵاتی نۆبڵی ئاشتی بدرێت بە کیانای (١٧ ساڵان) ی کچی نیرگز محەمەدی و بە عەلی کوڕی، بۆ ئامادەنەبوونی دایکیان.
زۆر بە توندی سەرکۆنەی رژێمی دیکتاتۆریی کۆماری سێدارەی ئیسلامی دەکەین و داوای ئازادکردنی چالاکوانی مافەکانی مرۆڤ و داکۆکیکەر لە ئازادی و یەکسانی خاتوو نەرگز محەمەدی دەکەین.
بژی ئازادی و یەکسانی و دادپەروەری.
بڕوخێت دکتاتۆری و فاشستی و رەگەزپەرستی